

A HÁZ ELHAGYÁSA

- A SZOCIÁLIS MUNKÁS SZEMÉLYISÉGÉNEK KIBONTAKOZÁSA -

Jelige: napraforgó

1. BEVEZETÉS	2
1.1 „A szociális munkás saját személyiségével dolgozik.”	2
1.2 A személyiség kibontakoztatásának lehetősége az önkéntesség kapcsán	2
1.2.1 Mi minden fejlődik az önkéntes munkavégzés alatt?	3
1.2.2 Személyes vonatkozások	4
1.2.3 Egy alternatíva az önkéntes munkára	4
2. ISMERETELMÉLET -AZ EVS PROGRAM ELMÉLETI MEGALAPOZOTTSÁGA-	6
2.1 Az EVS program eredete, háttere	6
3. MÓDSZERTANI ÖSSZEFOGLALÁS	8
3.1 Félig strukturált interjú	8
3.2 Mélyinterjú	8
3.3 Fókuszcsoport	9
3.3.1 Módszertani szempontok	9
3.3.2 A módszer hasznossága szociálpszichológiai szempontból	10
3.4 Dokumentumok elemzése	11
4. SAJÁT KUTATÁS	12
4.1 Az önkéntesség háttérében fellelhető motivációk	12
4.1.1 Szakirodalmi áttekintés, kutatási beszámolók	12
4.1.2 Motivációk ismertetése az önkéntes véleménye alapján	13
4.1.3 Motivációk ismertetése sérültek véleménye alapján	15
4.1.4 Motivációk ismertetése az intézményvezető véleménye alapján	16
4.2 A projekt bemutatása	16
4.2.1 Előzetes célkitűzések	16
4.2.3 Az önkéntes kiválasztása	18
4.2.7 Az önkéntes számára biztosított körülmények	21
4.2.8 A projektben való részvétel által megszerezhető kompetenciák	21
4.2.9 A tanulási folyamat visszajelzésére és értékelésére vonatkozó lépések	22
4.3 Mi minden fejlődött, mennyiben segítette a projekt az önmeghatározásban?	23
4.3.1 Önkéntes véleménye	23
4.3.2 A sérültek véleménye	23
4.3.4 Szakmai beszámolók, intézményvezető véleménye alapján	24
5. BEFEJEZÉS	25

1. BEVEZETÉS

1.1 „A szociális munkás saját személyiségével dolgozik.”

Ez az a mondat, amelyet számtalanszor hall egy szociális munkás hallgató, mielőtt gyakorlati szakemberként kezd el tevékenykedni. Az egyetemi évek alatt szinte minden kurzus keretében hangsúlyozzák ezt a bűvösnek ható gondolatot. A szociális munka szakirodalmában is alátámasztja ennek az ideának az igazságtartamát, és a praxisban is átélhetjük saját személyiségünk, szakmai és személyes identitásunk kibontakoztatásának szükségességét.

Ha tehát ennek az állításnak igazat adunk, a következő kérdés merül fel:

Mi, vagy ki az, aki segít az önmeghatározásban, hol találom rá igazi önmagamra?

Az önmeghatározás folyamata bonyolult pszichológiai fejtegetés kívánna. Jelen dolgozattal azonban más célom van. Rengeteg alternatívája lehet az identitáskeresésnek, és találásnak, én ezek közül csupán egyet szeretnék bemutatni egy konkrét példa alapján.

Az önkéntes munka egy olyan lehetőség, mely többek között ebben a folyamatban is nagymértékben segítheti a szakemberré formálódó szociális munkás hallgatókat, és mindenkit, aki a jövőben segítőkészségként kíván dolgozni.

Ebben a tanulmányban egy olyan önkéntes programot mutatok be, melynek protagonistája egy németországi lány. A program jelentőségének hangsúlyozásával, és egy másik országból a hazánkba érkező önkéntes motivációinak feltérképezésével, célom, hogy a jelen írás rávilágítson a környezet szerepkijelölő gesztusaira, annak hatásaira a személyes és a szakmai identitás formálódásában. Ezen túl a kutatásom fontos motívuma az egyéni sors tanulmányozása, az azt alakító személyes kapcsolatok és a társadalmi meghatározottságok közegeiben. Az önkéntes elmondása szerint a programba jelentkezéskor fontos motivációt jelentett számára mind személyes mind szakmai identitásának keresése, fejlesztése, mindezek meghatározásának igénye. Az érkező önkéntes számára a munkavégzés kereteit a Fiatalok Lendületben Program Európai Önkéntes Szolgálat nevet viselő 2. alprogramja biztosította.¹

1.2 A személyiség kibontakoztatásának lehetősége az önkéntesség kapcsán

A szociális munkában kiemelt jelentősége van az önkéntesen végzett munkának. Az önkéntesen végzett tevékenység egyaránt hasznos az adott célcsoport és a társadalom

---

¹ A programról később részletesebben is írok

számára, emellett számos olyan készséget és kompetenciát fejleszt, melyek a későbbi munkavállalásban előnyt jelentenek a szakember számára.

2011 az Önkéntesség Európai Éve volt. Az ennek keretein belül megvalósult programok, kiadványok felhívják a figyelmet a szociális munkában is jelentős önkéntes munka fontosságára. Személyesen is volt alkalmam átélni, hogy az önkéntes munka kapcsán rengeteg előnyre, plusz tudásra tehet szert egy egyetemi hallgató, a középiskolai és az egyetemi évek alatt is rendszeresen végeztem önkéntes munkát több alapítványnál, értelmi sérült felnőttekkel, hátrányos helyzetű fiatalokkal, állami gondoskodásban élő gyerekekkel. Dolgozatommal a sikeresen megvalósult program bemutatásán túl célt rávilágítani az önkéntes munka hasznosságára, fontosságára, előnyeire. Az önkéntes munkavállalás jelen esetben nem csak az önkéntes személy szakmai fejlődését segítette elő, hanem mindazokét, akik a projekt megvalósulásában részt vettek.

1.2.1 Mi minden fejlődik az önkéntes munkavégzés alatt?

A dolgozat problémafelvetése a tudományterület szempontjából releváns, hiszen a szociális munka minden területén kiemelkedő szerepe van az önkéntesen végzett tevékenységeknek. Szociális munkás hallgatók számára tanácsos a tantervben meghatározott kötelező intézménylátogatásokon és gyakorlatokon túl önkéntesen is munkát vállalni egy-egy alapítványnál, intézménynél. Segíthet ez a szakmai identitás kialakulásában, de orientációt jelenthet a későbbi munkavállalásban is, emellett fontos szakmai kapcsolatok alakulhatnak ki a már praxisban dolgozó szakértők és a leendő szociális munkás között. Az önkéntes munkavégzés kapcsán a leendő szakember megtanul alkalmazkodni a munkakörnyezethez, megtapasztalja, hogy miként kell munkakapcsolatokat kialakítani, átláthatóvá válik számára egy intézmény hierarchiája. Megismeri az intézmény személyi, szervezeti és infrastrukturális lehetőségeit, áttekinthetővé válik számára a szociális szféra felépítése, kapcsolódási pontjai. Mindezek mellett körvonalazódik saját tevékenységi köre, képes lesz meghatározni, elhelyezni magát a rendszerben. A gyakorlati munka során számos olyan készsége fejlődik, melyeket a mindennapi életben, és a szakmai életében is jól tud majd hasznosítani. Ilyenek például a hatékony konfliktuskezelés, kapcsolatteremtés képessége, flexibilitás, spontaneitás, megfelelő kommunikáció, asszertivitás, problémamegoldás, bizalomépítés. Növelhető a kitartás, javulhat a helyzetfelismerés képessége, a személy megtanulhat könnyebben dönteni bizonyos szituációkban, kezdeményező, szavahihető és empatikus szakemberré válhat. Megtanulhat kongruens szakemberként viselkedni, szavahihetően, intelligensen, mély önismeretét felhasználva s a szociális munka etikai alapelveit is figyelembe véve.

1.2.2 Személyes vonatkozások

A dolgozatban bemutatott projektben aktív résztvevőként vettem részt. Jelen voltam a pályázat megírásában, részt vehettem az önkéntes fogadásában, mentorálásában, a projekt részeként megrendezésre kerülő rendezvények lebonyolításában, és az utánkövetésben egyaránt. Leendő szociális munkásként a program kapcsán szerzett elméleti és gyakorlati ismeretek segítséget nyújtanak további kutatásokhoz, de a mindennapi munkában, a praxisban is előnyt jelentenek. Az önkéntesség olyan lehetőségeket rejt magában, melyet minden szociális munkás hallgatónak ki kellene használni. Nem állítom, hogy az egyetemi képzés keretein belül nincs lehetőség és alkalom a munkához szükséges készségeket és képességeket magunkévá tenni, de azt gondolom - és személyes tapasztalatom is azt mutatja - , hogy az önkéntesen végzett tevékenységek kapcsán mindezek elsajátítása egyszerűbb gyorsabb, s kényelmesebb, mert az ember szinte észre sem veszi, hogy tanul. A konkrét tevékenységeken keresztül tapasztalat szerezhető, emellett szakmai tudás a jelen társadalom problémáiról, azok kezelési modalitásáról, és a szolgáltatást nyújtó intézményi struktúrák működéséről.

1.2.3 Egy alternatíva az önkéntes munkára

Jelen tanulmányban egy, az Oktatási és Kulturális Főigazgatóság Fiatalok Lendületben Program keretein belül megvalósult, sikeres EVS programot mutatok be, mely biztosította mindazokat a kereteket, amelyek az önkéntes személyiségének kibontakoztatásában segítettek.

A dolgozat elméleti keretét alkotják mindazok a szakfolyóiratok, kiadványok, jogszabályok, szakmai tervek és célkitűzések, amelyek a projekt kereteit meghatározták. Emellett a saját kutatásomban végzett interjúk és fókuszcsoport elemzéséhez felhasználom az alább említett módszerek elméleti háttérének szakirodalmát. Dokumentumelemzéssel vizsgálom a projekt során létrejött kiadványokat, szakmai beszámolókat, újságcikkeket, televíziós riportokat. Fókuszcsoportot készítek a lakóközösséggel a kutatás terepül szolgáló lakóotthonban. (A projekt egy tíz középsúlyos értelmi fogyatékosnak otthont adó reabilitációs célú lakóotthonban valósult meg.) Emellett a többfókuszú kutatás érdekében mélyinterjút veszek fel az intézményben a projekt megvalósulása alatt alkalmazott intézményvezetőjével, illetve félig strukturált interjút a projekt protagínistájával.

Kutatásomban megvizsgálom a projekt előzetes célkitűzéseit, majd röviden bemutatom annak megvalósulását. A program szakmai értékelésében hangsúlyt fektetek a projekt kapcsán

szükségessé váló kompetenciák, készségek fejlődésére és elsajátítására, e folyamat értékelésére. Megvizsgálom, hogy a szociális munkás hivatáshoz szükséges készségek és kompetenciák mennyiben fejlődhetnek egy ilyen, vagy hasonló önkéntes programban való részvétellel.

2. ISMERETELMÉLET

-AZ EVS PROGRAM ELMÉLETI MEGALAPOZOTTSÁGA-

2.1 Az EVS program eredete, háttere

Az Oktatásügyi és Kulturális Főigazgatóság Fiatalok Lendületben Programja 2007 és 2013 között működik. Öt alprogramot tartalmaz: Fiatalok Európáért, Európai Önkéntes Szolgálat (EVS), Fiatalok a világban, Ifjúságsegítők támogatása, Ifjúságpolitikai együttműködés. A program előzményének tekinthető a 2000 és 2006 között megvalósuló Ifjúsági Program, valamint az ezt megelőző Fiatalok Európáért program (1988- 1999 között).² A projektek megvalósulását a Mobilitás Országos Ifjúsági Igazgatóság segíti. A továbbiakban a másodikként említett alprogrammal foglalkozom írásomban.

A Fiatalok Lendületben Programot az Európai Unió fiatalok számára hozta létre. Az EVS alprogram keretében 18 és 30 év közötti fiatalok teljesítenek szolgálatot egy általuk választott európai országban legalább 2 és legfeljebb 12 hónapon át. Tehetik ezt egyénileg, de akár csoportosan is. A program fő célja, hogy a fiatalok önkéntesen végezzenek munkát valamely európai országban, s így Európa társadalmi tevékenységében is aktívan részt vegyenek. A projektekben résztvevő fiatal önkéntesek nem csak dolgoznak, de a program ideje alatt tanulnak is. Megismerik egy másik ország, kultúra szokásait, működésmódját, fejlődik saját személyiségük, gyarapodnak készségeik, képességeik. „A Fiatalok Lendületben Program az önkéntes útköltségének 90%-át, biztosításának és vízumköltségének 100%-át finanszírozza, továbbá átalányösszegeket és keretösszegeket határoz meg a projekt lebonyolítására, az önkéntesek ellátására és zsebpénzére.”³

A bizottság minden évben különböző prioritásokat határoz meg az elkövetkezendő év programjainak megvalósulására vonatkozólag, melyet minden év elején a pályázati útmutatójában tesz elérhetővé.

Jelen dolgozat keretein belül bemutatott önkéntes szolgálatra készült pályázat megírásában én is részt vettem. A projekt címe az *Önkéntes Munka a Tarka - Barka Lakóotthonban* nevet viselte. A projekt 2008.07.01 – 2009.12.32 között valósult meg. A program illeszkedett a Fiatalok Lendületben Program általános céljaihoz, hiszen a projekt fő céljai között került

---

² http://www.euvonal.hu/index.php?op=kerdesvalasz_reszletes&kerdes_valasz_id=941

³ <http://mobilitas.hu/flp/programismerteto/alpr2>

meghatározásra a programban résztvevő fiatalok aktív európai polgári részvételének elősegítése, valamint a szolidaritás és tolerancia erősítése.

A pályázat megírásában, a program kidolgozásában jelen voltam, önkéntesként vettem részt az alapítvány munkájában. Az érkező fiatal az alapítványnál szakképzett mentort kapott maga mellé, a mentori tevékenység mellett velem is heti kapcsolatban volt. Hivatalos mentorként még nem lehettem résztvevője a programnak, de amiben tudtam igyekeztem az önkéntes segítségére lenni. Ebben a projektben még segítséggel és irányítással végeztem minden munkát, az ezt követő EVS pályázat megírását már teljesen rám bízta, mely eddig sikeresnek bizonyult, a pályázatot 99% támogatottsággal nyertünk meg, így az alapítványnál 2012 márciusában újabb EVS program veszi kezdetét.

3. MÓDSZERTANI ÖSSZEFOGLALÁS

3.1 Félig strukturált interjú

Az önkéntessel félig strukturált interjút vettem fel. A strukturált illetve a strukturálatlan interjú elemeit ötvözhetjük ebben az interjúfajtában. Az adatfelvétel során az interjút készítő személy előre meghatározott kérdésekkel dolgozik, de teret enged a kérdező arra is, hogy a válaszadó elkalandozzon, szabadon hosszasan beszéljen az adott témáról, s mindarról, ami a rögzített kérdésről vagy annak kapcsán eszébe jut.⁴

Az adatfelvételnek ez a módja bizonyult számomra leginkább alkalmasnak arra, hogy az önkéntes tapasztalatait összegyűjtssem. Ebben a formában az önkéntes elmondhatta gondolatait, véleményét, meglátásait az általam feltett kérdések alapján. Olyan részletekre, más szempontokra is kitért, amelyek nekem a kérdések megfogalmazása kapcsán nem jutottak eszembe. Előfordult továbbá, hogy az általam hangsúlyosnak ítélt kérdésekre nem adott olyan kimerítő választ, míg számomra sablonosnak ítélt kérdésekre mély, átfogó reflexió született. Az önkéntes jelenleg Németországban tartózkodik, így az interjút az interneten keresztül videokamerás beszélgetéssel vettem fel. Az adatfelvételnek ezzel a módjával mély, kifejtett válaszokat kaptam arra vonatkozólag, hogy mik voltak az önkéntes fő motivációi az ideérkezés előtt, illetve mi az, amivel gazdagabban tért haza. Az önkéntes kitért személyiségének személyes és szakmai vetületeire is, ezek változásaira a magyarországi egy éves önkéntes munka kapcsán.

3.2 Mélyinterjú

A projekt megvalósulásának idejében szolgálatot teljesítő intézményvezetővel mélyinterjút vettem fel. Az adatfelvételnek ez a módja alkalmasnak volt arra, hogy a kérdező szabadon beszélhessen mindarról, amit a témával kapcsolatban lényegesnek ítélt meg. Ebben az interjúfajtában a legfontosabb, hogy a kérdeztet hagyjuk beszélni, kibontakozni. Mindaddig nem kell hozzászólnunk a válaszadóhoz, amíg úgy nem ítéljük meg a helyzetet, hogy újabb inspirációra van szüksége. Figyelemmel és érdeklődve kell követni a válaszadást szemünkkel, testtartásunkkal, arckifejezésünkkel, egész jellemünkkel.⁵ A mélyinterjú alkalmas arra, hogy

---

⁴ Molnár Dániel: *Empirikus kutatási módszerek a szervezetejlesztésben*
http://humanexchange.hu/site/uploads/file/61-72_md.pdf

⁵ Heltai Erzsébet-Tarjányi József: *A szociológiai interjú (mélyinterjú) készítése*
<http://www.adatfelvetel.hu/modszertan/interju.pdf>

az érzelmeket, értékeléseket az interjúalany szabadon fogalmazhassa meg, a társas viselkedésből eredő hatásokat kizárva.⁶

Az intézményvezető jó kapcsolatot alakított ki az önkéntes szolgálatot teljesítő németországi lánnyal. Az interjúban sokat elmondott arról, hogy milyen személyes motivációi voltak véleménye szerint az ideérkező önkéntesnek, illetve, mi az, amivel az önkéntes az itt töltött egy év alatt gazdagodott. Az intézményvezető és az önkéntes minden második héten közösen értékelték az önkéntes tevékenységet. Ezek a találkozók alkalmat adtak a visszajelzésekre, s arra is, hogy a személyiség fejlődését, változását figyelemmel kísérjék. A lakóotthon vezetője a projekt felénél és annak végeztével újra, szakmai beszámolót fogalmazott meg az önkéntes tevékenységére, személyiségfejlődésére vonatkozólag.

3.3 Fókuszcsoporthoz

3.3.1 Módszertani szempontok

A fókuszcsoporthoz viszonylag új módszer a hazai kutatásokban. Kutatásomhoz nem azért választottam az adatgyűjtésnek ezt a technikáját, mert divatos és új, hanem mert témám szempontjából előnyösnek bizonyult. A fókuszcsoporthoz olyan kutatási módszer, melynek során adatokat akképpen gyűjtünk, hogy a mintául szolgáló csoportot, közösséget közös kommunikációra bírjuk. A fókusz szó arra utal a módszer elnevezésében, hogy a közös kommunikációt egy témára, pontra van kiélezve.⁷

Jelen kutatásban a lakóotthonban élő sérültek véleményére voltam kíváncsi az önkéntes itt töltött egy évével kapcsolatban. Fókuszban a dolgozat elején megfogalmazott feltevéseim szerepeltek. Arról kérdeztem a fiatalokat, hogy mik állhatnak egy német lány motivációjának hátterében. A fókuszcsoporthoz módszere alkalmas volt az erről való beszélgetésre a következők miatt:

Ez a módszer lehetőséget ad új szempontok feltárására, olyan perspektívák nyílhatnak meg a fókuszcsoporthozos beszélgetés alatt a kutató számára, melyeket előzetesen nem, vagy csak részben ismert fel. Újdonság volt számomra a sérültekkel való adatfelvétel során tapasztalni a következőket. Amikor a kérdezettek együtt megfogalmazták, hogy a német önkéntes az itt töltött egy év alatt fizetést nem kapott, nagyon nagy meglepettség uralkodott el közöttük. Megfogalmazták egyenként, de csoportosan is, hogy elképesztő számukra, hogy ez a lány ugyanannyit dolgozott, mint a fizetés fejében alkalmazott segítők (a későbbiekben: segítők), mégsem kapott fizetést érte. Én azt gondoltam tudják, mi a különbség önkéntes és segítők

⁶ <http://median.hu/object.0c1e7ff-3bf6-48aa-ae36-9e711858d7cb.ivy>

⁷ Vicsek Lilla (2006): *Fókuszcsoporthoz*, Budapest, Osiris 17. oldal

között, itt azonban kiderült, hogy ez csupán a fókuszcsoporthoz beszélgetés kapcsán lett világossá számukra.

A módszer alkalmas arra, hogy ne csak pusztán információkat gyűjtsünk be az adott témával kapcsolatban, hanem a miértekre és a hogyanokra is válaszokat kapjunk.⁸ Előnye továbbá, hogy megismerhetjük a csoport résztvevőinek gondolkodásmódját, személyiségüket, a csoport dinamikáját, kommunikációs módjait, szóhasználatát. Miután láthatóvá vált az önkéntes helyzete a sérültek előtt, (hogy fizetés nélkül dolgozott) elkezdtek keresni a „miértekre”, és a „hogyanokra” is a válaszokat. Egymás szavába vágva kezdték el találgatni, hogy mi lehet annak hátterében, ha valaki fizetés nélkül is elvállal egy munkát, ráadásul külföldön. (Ezekről a későbbiekben még részletesebben írok.)

Számomra a módszer hasznosnak bizonyult, mert kíváncsi voltam többek között arra is, hogy a lakóközösséget hogyan alakította, formálta az önkéntes személyisége, szakmaisága, embersége. A fókuszcsoporthoz módszere azért is szimpatikus, mert véleményem szerint a leginkább alkalmas módszer arra, hogy hétköznapi beszélgetést imitáljunk, megtartva ennek természetességét.

3.3.2 A módszer hasznossága szociálpszichológiai szempontból

A fókuszcsoporthoz módszere - mint már említettem - számos előnyt hordoz magában szociálpszichológiai nézőpontból. Alkalmas többek között a csoport dinamikájának, működésének feltárására, a személyközi viszonyok modellezésére, a konfliktusok felszínre hozatalára, vagy akár a csoporton belüli indulatok felindítására is. A fókuszcsoporthoz interjú alkalmával láthatóvá válnak mindazok a normák, szabályrendszerek, rítusok melyek meghatározzák a csoport működését. Jelen kutatásban, ahol egy lakóotthonban élő fiatalok csoportjával készíték interjút, különösen fontos mindezek feltárása. Ennek a közösségnek a tagjai nagyon szoros kapcsolatban élnek egymással, s a szoros kapcsolatok sokszor merev és jól kiforrott szabályozást is eredményeznek. A kiscsoportok jellemzője a mély és bensőséges kapcsolatokon túl az erős ritualizáltság, melyet igyekeztem minél átfogóbban feltérképezni.

Érdekes még a fókuszcsoporthoz módszer alkalmazásánál a csoporttöbbség hatásának vizsgálata is.⁹ Gyakran előfordul ugyanis, hogy a csoport tagjainak véleményében hirtelen nagyfokú egyezést fedezünk fel. A többségi vélemény egyénre gyakorolt hatásait már

---

⁸ Vicsek Lilla (2006): *Fókuszcsoporthoz*, Budapest, Osiris 88. oldal

⁹ Vicsek Lilla (2006): *Fókuszcsoporthoz*, Budapest, Osiris 88. oldal

Solomon Asch¹⁰ is vizsgálta 1955 és 1956 között. Asch részletesen is bemutatja a konformitás jelenségét, a csoportban megfigyelhető normakövetést. A konformizmust és a társas befolyásolást leginkább kiscsoportokban (10 fő alatt) kutatták, s mivel vizsgálatomban én is egy ilyen jellegű csoporttal dolgozom számos, a szakirodalomban már megfogalmazott jelenségre figyelhetek fel.

3.4 Dokumentumok elemzése

A dolgozatban bemutatott európai önkéntes szolgálat keretén belül számos dokumentum született, melyeket a téma feldolgozása kapcsán vizsgáltam. Született két prospektus, mely a program népszerűsítésén túl bemutatja az alapítvány profilját is. Készül egy interjú, s egy rövid kisfilm melyet a helyi televízió közvetített egy esti híradóban. Szakmai beszámolók készültek a projekt időtartamának felénél és befejeztével, valamint egy helyi újságban egy az alapítványnál dolgozó segítő írt cikket a külföldi önkéntes tevékenységéről városunkban. A pályázat nyomtatványait, űrlapjait, szakmai beszámolóit felhasználtam a projekt értékelésében.

---

¹⁰ Asch, S. E. (1969): *A csoportnyomás hatása az ítéletek módosulására és eltorzulására* In: Pataki, F. (szerk.) *Csoportlélektan*, Budapest, Gondolat 180-192.

4. SAJÁT KUTATÁS

4.1 Az önkéntesség háttérében fellelhető motivációk

4.1.1 Szakirodalmi áttekintés, kutatási beszámolók

Annak feltárására, hogy mi motiválja a fiatalokat arra, hogy önkéntes munkát végezzenek számos tanulmány született az elmúlt esztendőben, az Önkéntesség Európai Éve kapcsán. A magyarországi fiatalok önkéntes munkavállalásának háttérében hét alapvető tényezőt említenek, melyek három nagy csoportba sorolhatók.¹¹ Bár ezek a tényezők a magyar önkéntesek motivációit mutatják meg, mégis fontosnak tartom ismertetni azért, mert megtalálhatóak a kutatásomban bemutatott projekt főszereplőjének motivációjának háttérében is.

1. Az első csoportba tartozó motivációk magáról az önkéntes személyéről szólnak.
Pl. Az önkéntes önbecsülése növekszik, személyisége fejlődik a munka során.
2. A második csoportba sorolható motivációk az önkéntes által preferált értékek mentén fogalmazhatóak meg.
Pl. Az önkéntes értéknek minősíti az altruizmust, a segítséget, a társadalmi ügyet, s ezért vállal önkéntes tevékenységet.
3. A harmadik csoportba tartozó motivációk az önkéntes szervezethez való viszonyára utalnak.
Pl. A munkatársak elismertsége, a munka során kialakított szakmai kapcsolatok miatt vállalja a munkát.

Ez a kutatás további olyan tényezőkről ír, melyek nélkül az önkéntes munka nem valósulhat meg. Ezen kritériumoknak teljesülni kell, aki ezekkel a tulajdonságokkal nem rendelkezik, valószínűleg sosem vetemedik arra, hogy önkéntes munkát vállaljon.

1. Az önkéntes munka örömforrás kell, hogy legyen a személy számára.
2. Az önkéntesnek közösségi igényei vannak.
3. Az önkéntes tevékenysége társadalmi ügy, mely altruista magatartást kíván tőle.
4. Befolyásoló tényező, hogy a munkatársak egyenrangú partnerként kezelik-e az önkéntest. Amennyiben nem ezt érzi az önkéntes, nem valószínű, hogy munkáját elkezdi/folytatja.

---

¹¹ Bartal Anna Mária – Kmetty Zoltán (2010): *A magyar önkéntesek motivációinak vizsgálata és a Magyar Önkéntesmotivációs Kérdőív (MÖMK) sztemendizálásának eredményei*
<http://volunteermotivation.hu/downloads/onkmot.pdf>

A felnőtté válás átmeneti időszakában fontos, hogy a fiatalok minél több értékes alternatívával találkozhassanak. Erik H. Erikson¹² kutatásai alapján a serdülőkorban jellemző az identitáskeresés. A fiatal megpróbálja megtalálni saját helyét a világban, ehhez pedig szükséges, hogy minél több nézőpont megnyíljon előtte, hogy legyen miből válogatnia. Ebben az időszakban újabb szerepeket sajátít el a serdülő, melyek közül néhányat beépít majd saját személyiségébe, néhányat elhagy. Ennek az időszaknak a veszélye, hogy a serdülő egyik társadalmi szereppel sem tud azonosulni, nem találja meg helyét és szerepét a világban, környezetében, identitástalálás helyett konfúz viselkedésű lesz, fragmentáltság, bizonytalanság jellemzi.

Válaszutakat, alternatívákat, lehetőségeket kereshetünk az önkéntes munkában. A munka során megnyíló nézőpontok, gondolkodásmódok, alternatívák határozzák meg majd a későbbiekben a mindennapjainkat. Kaphatunk olyan látásmódot egy önkéntes munka kapcsán, mely alapvetően meghatározó lesz életünk egészére, vagy annak egy-egy döntésére nézve. Az önismeret folyamatában, az önmagunk meghatározásában nagy segítséget nyújt bármilyen önkéntes tevékenység végzése.

4.1.2 Motivációk ismertetése az önkéntes véleménye alapján

Az Európai Önkéntes Szolgálatban való részvételhez az önkéntesnek motivációs levelet kellett írnia. Az önkéntes motivációit ebből és a mélyinterjúból gyűjtött adatokból összesítettem. Az érkező önkéntessel félig strukturált interjút vettem fel. Az interjú elemzése alapján elmondható, hogy az önkéntesnek személyes és szakmai motivációi egyaránt voltak.

Személyesnek tekinthető, hogy az önkéntes a projekt elindulása előtt közvetlenül egy olyan élethelyzetbe került, melyben nagy szüksége volt önmaga meghatározására. Mielőtt a projekt Magyarországon kezdetét vette volna, az önkéntes lány családjában jelentős változások mentek végbe. Felmerült benne az is, hogy nem kezdi el a programot, megingott, bizonytalan volt, végül mégis úgy döntött eljön Magyarországra. A fiatal lány számára akkor tisztázódott - és vált a család számára is bizonyított tényé -, hogy négy testvérének édesapja, az önkéntesnek nem a valódi édesapja. Akit eddigi apjaként tisztelt, kiderül, hogy csak nevelőapja. Ezek után megkereste a valódi édesapját. Egészen új helyzetekkel kellett tehát 19 évesen szembenézni, ezek a váratlan élethelyzetek, konfliktusok nagyban alakították,

---

¹² <http://mlmhogyan.com/pszichologia/pszichoszocialis-elmeletek-erikson/>

formálták személyiségét. Érkezésekor így mesélte a történeteket „szerencsés vagyok, mert kiderült, hogy van még egy apukám.”

Ha pszichológiai szempontból vizsgáljuk ezeket a történeteket, könnyen megállapíthatjuk, hogy az önkéntes életében krízismátrix következett be, hiszen egyszerre kellett megküzdenie a kamaszkor küszöbén állva egy fejlődési krízissel, és egy a családban bekövetkezett másodrendű változással is. Ez a helyzet rendkívül nehéz, a személyiség nagyfokú érettségét kívánja meg. A krízisben lévő körülvő rendszerekből való kilépés nagy veszélyforrásokat rejt magába a folyamat kimenetelére vonatkozólag. Szerencsére ebben az esetben a krízis lehetséges kimenetelei közül a megküzdés vált valóra. Az önkéntes az itt töltött egy év után személyiségét tekintve magasabb szintű integritással térhetett haza.

Pozitívan értékelte mindazokat a változásokat és felismeréseket, melyekkel szembe kellett néznie, de mindenképp megterhelő és nehéz időszak volt ez számára. Ilyen tekintetben tehát az identitáskeresés, annak megtalálása, hogy „ki vagyok én valójában?” még inkább aktuálissá vált számára. Személyes vonatkozásnak tekinthető az önkéntes valláshoz fűződő viszonyának megjelenése. Az önkéntes kíváncsi volt arra, hogyan működhet egy lakóotthon úgy, hogy keresztény elvek szabályozzák a mindennapokban is. Ez a lakóotthon, amit választott keresztény értékrend szerint élni az életét, alakítja hétköznapjait. Az önkéntes elmondása szerint, valamilyen szinten mindig vallásos életet élt, de nem tudta milyen lehet az, amikor a vallás s ennek tanításai a mindennapok szintjén is kézzelfoghatóvá válik.

Szakmai szempontok is vezérelték az önkéntes munka terepének megválasztásakor. Kíváncsi volt arra, hogy képes-e sérült emberekkel együtt élni és dolgozni. Korábbi tapasztalata nem volt ezzel kapcsolatban. Az önkéntesnek erős volt ez irányú motiváltsága, hiszen nem csak azt vállalta, hogy egy évig a sérültekkel fog dolgozni, hanem velük is élt. Éjjel-nappal velük volt, velük étkezett, velük töltötte az ünnepeket, a szabadideje nagy részét. Bevallása szerint nem volt megterhelő ez számára. Tapasztalatai alapján a munkabeosztása, a napirendje megfelelő volt, jutott ideje a kikapcsolódásra, az egyedüllétre, a szórakozásra, töltökezésre.

Az önkéntes több nyelven beszél. Az egy éves projekt alkalmat adott neki arra, hogy egy újabb nyelvet sajátítson el, ezért is választotta Magyarországot. A magyar nyelvet kivételesen magas szinten sajátította el egy év alatt. Helyesen ír, olvas, nem csak a hétköznapi beszédet, de a szakirodalmakat, verseket, szépirodalmat is érti. Az interjú kapcsán folytatott beszélgetést két nyelven folytattuk, akadt olyan kérdés, amire magyarul adott választ, de volt, amire német válasz érkezett. Azt tapasztalom a két nyelv között olyan természetességgel vált, mint azok a gyerekek, akik kétnyelvű környezetben nőnek fel.

Az önkéntes már érkezése előtt tudta, hogy a későbbiekben valamilyen segítő tevékenységet szeretne hivatásszerűen is végezni, de mielőtt egyetemet és szakirányt választott volna, fontosnak tartotta kipróbálni magát a szociális szférában.

4.1.3 Motivációk ismertetése a sérültek véleménye alapján

A lakóotthonban élő tíz fiatalal fókuszcsoporthoz tartozó interjút vettem fel, ennek keretében kértem ki a véleményüket az önkéntes programról. Ezen belül arra helyeztem a hangsúlyt, mit gondolnak s mit tapasztaltak az önkéntes motivációjáról. A beszélgetésben a tíz fiatalból nyolcan nagyon aktívan vettek részt, ketten csak hallgattak s csak akkor szólaltak meg, ha felszólítottam őket. Ez nem volt meglepő, egyébként is ez jellemző a csapat összetételére. A fókuszcsoporthoz tartozó beszélgetés elején mindenki felidézett egy-egy élményt, amit az önkéntes személyéhez kapcsolt. Miután az önkéntes tevékenységi köre nagyjából körvonalazódni látszott rátértünk mélyebb tartalmak kifejtésére is.

Amikor a beszélgetés fonala arra terelődött, hogy az önkéntes és az alkalmazásban álló segítő közötti különbséget tárgyaltuk nagyon érdekes dolgokat tapasztalhattam. A csoportban meglepettség uralkodott. Nehezen jutottak el odáig, de végül sikerült megfogalmazniuk, hogy az alapvető különbség az, hogy az önkéntes munkájáért nem kap fizetést. Annak a kérdésnek a megválaszolására, hogy vajon miért vállal valaki önkéntesen munkát, ha annak ellenében nem kap fizetést érdekes és néhol vicces válaszok születtek:

„Nem tudta, hogy nem fog kapni fizetést.”

„Azért maradt egy évig, mert megkedvelt, szeretett minket”

„Nem tudom, ez nehéz kérdés, miért dolgozik valaki, ha nem kap érte pénzt...?”

Kis segítséggel sikerült arra terelnem a szót, hogy az önkéntesek a lakóotthonban tanulnak, tapasztalatokat szereznek, amivel gazdagodnak. Így már érthető, hogy ha nem is pénzt, de sok minden mást kapnak ők is a munka fejében.

A beszélgetés további részében arra keresték, kerestük közösen a válaszokat, hogy mi mindent kapott tehát az itt töltött egy év alatt az önkéntes. Ezekről a dolgozat 5.3.2. fejezetében írok részletesebben.

4.1.4 Motivációk ismertetése az intézményvezető véleménye alapján

Az intézményvezető szerint az alapítvány lakóotthona sok fiatal önkéntes számára vonzó lehet a következők miatt. A lakókörnyezet barátságos, a hangulat családias, infrastruktúra tekintetében a ház jól felszerelt, a fiatalok befogadóak, nyitottak az új emberek felé, a város barátságos.

Továbbá vonzó, és motiváló lehet egy ide érkező külföldi önkéntesnek az is, hogy az alapítványban már több sikeres külföldi önkéntessel együtt dolgozó program megvalósult.

Mindazokról a személyes és szakmai jellegű motivációkról tett említést a lakóotthon vezetője, melyekről az önkéntes is beszámolt.

4.2 A projekt bemutatása

4.2.1 Előzetes célkitűzések

A kutatásomban bemutatott projekt helyszínéül szolgáló intézmény, a Garai Ház Alapítvány Tarka- Barka Lakóotthona tíz közepsúlyos értelmi fogyatékos fiatal felnőttnek ad otthont. Rehabilitációs célú lakóotthon, mely egy intézményvezetővel, három segítővel, egy műhelyvezetővel, egy gyógypedagógussal, és több önkéntessel működik. Az alapítványhoz tartozik egy kézműves műhely, a lakóotthonban él sérültek itt dolgoznak napi 6 órában, termékeiket kézműves vásárokon értékesítik.

A lakóotthonban akkor intézményvezetőként dolgozó szociális munkással készített interjúból kiderült, milyen előzetes elvárásai és elképzelései voltak a projekttel kapcsolatban a munkaközösség tagjainak, az alapítvány kuratóriumának. A Tarka- Barka Lakóotthon projektje több pontban is kapcsolódott a Fiatalok Lendületben Programban meghatározott célokhoz, melyeket a továbbiakban ismertettek.

Az önkéntesnek lehetőséget biztosított az aktív állampolgári részvétel gyakorlására többek között azzal, hogy a lakóotthonban élő fiatalok társadalmi integrációjának elősegítésében az érkező önkéntes is részt vehetett. Saját tevékenységeivel aktívan és gyakorlati módon is bekapcsolódhatott a fiatalok integrációjának előmozdításába, hozzájárulhatott a sérültek társadalmi elfogadásához. Amellett hogy példát mutatott viselkedésével saját korosztályának, szolidaritást és toleranciát gyakorolt sérült embertársai felé. Szűkebb környezetben is megvalósította ezeket a fontos célokat és alapelveket, hiszen azzal, hogy a lakóotthonban együtt élt egy egész évig a sérültekkel, sok mindenben gyarapította őket. Hozzájárult

kapcsolatteremtési készségeik fejlődéséhez, segítette őket a konfliktuskezelésben, az együttműködési megoldások megtalálásában, valamint azzal, hogy külföldiként volt jelen a sérültek életében, példát mutatott a kultúrák közötti átjárhatóságra is. Az önkéntes nem csak hogy eleinte nem beszélt a sérültek nyelvét (a magyar nyelvet), de szokásaiban és többször eltért a lakók által megszokott viselkedésmódjától, például abban, hogy vegetáriánus módon étkezett. Nemcsak az önkéntesnek jó lehetőség a sérültekkel való találkozás a személyiségfejlődésre, de a sérültek számára is fejlődési lehetőséget jelent, ha az önkéntes személyében találkoznak a „mássággal”.

Az értelmi fogyatékos emberek számára nagyon nagy segítséget jelent, ha azt látják és tapasztalják, hogy vannak emberek, akik érdeklődnek irántuk. Az érkező önkéntes amellettt hogy munkája során gyakorlati és személyes tapasztalatokat szerzett a sérült emberek világáról, mély bensőséges kapcsolatot alakított ki velük. Azzal, hogy az önkéntes beköltözött a lakóotthonba, teljesen ennek a „családnak” a részévé vált. Olyan közösségi élményekkel gazdagodhat, melyek fontosak lehetnek számára a jövőben is. A projekt célja volt, hogy a közösségben való részesedéssel az önkéntes megtanuljon együtt élni másokkal, alkalmazkodni, reagálni az együttélés nyújtotta különböző szituációkra.

A projekt célja a Fiatalok Lendületben Program prioritásainak megvalósításán túl a következőképpen fogalmazható meg. A lakóotthonban élő sérülteknek szüksége van arra, hogy érezzék, vannak emberek, akik érdeklődnek irántuk, akik nyitottsággal fordulnak hozzájuk. Számukra különösen is fontos, hogy új kapcsolatokat kössenek, hogy a baráti és ismerősi körük bővüljön, mert így azt érzik, nincsenek kiszorítva a társadalomból, hogy annak nem csak egy szűk rétege foglalkozik velük. Azzal, hogy fiatal önkéntes jön közéjük, ráadásul külföldről nagyon sok újat kaphatnak, új ötleteket, szempontokat tanulhatnak.

Az alapítványnak természetesen segítség továbbá azért is egy önkéntes jelenléte, mert így egyel több segítőt van ebben az évben a lakóotthonban, s mivel az önkéntes bent is alszik a házban, így az éjszakai felügyelet is könnyebben oldható meg.

4.2.3 Az önkéntes kiválasztása

A lakóotthon-vezető elmondása szerint minden évben több önkéntes is jelentkezik az Fiatalok Lendületben Program keretein belül az alapítványhoz. Az lakóotthon vezetője az alapítvány kuratóriumával egyeztetve nagy gondot fordítanak az önkéntes kiválasztására, több hétig közösen gondolkodnak, mérlegelnek. A kiválasztás egy központi akkreditációs rendszer segítségével történt. Az alapítványnak ez alkalommal, több mint 10 jelentkezőből volt lehetősége választani. Az önkéntestől jelentkezési lapot, önéletrajzot, motivációs levelet kaptak, emellett készült egy belső kérdőívet is, melyben a lakóotthonban lévő speciális dolgokról tájékozódhattak az önkéntesek. Az alapítványnál a projekt indulásakor önkéntesként dolgoztam, az én feladatom az volt, hogy interneten keresztül vegyem fel a kapcsolatot az előzetesen kiválasztott önkéntessel. Egy korábbi osztrák önkéntessel együtt kerestük fel a világhálón az érkező németországi lányt. A kapcsolatépítő munka sikeres volt, nagyon hamar jó kapcsolat alakult ki köztünk. Azzal, hogy nem az intézményvezető kereste meg, s nem egy alkalmazásban álló segítő, hanem egy másik önkéntes, a kapcsolat sokkal inkább bensőséges, bizalmi jellegű lett, s nem pedig munkakapcsolat.

4.2.4 Az önkéntes képzése és támogatása

Az önkéntest a küldő szervezet készítette fel az elkövetkezendő egy év feladataira. Indulás előtt egy képzésen vett részt saját nemzeti irodájának szervezésében. A program egész ideje alatt kapcsolatot tartott a küldő szervezettel, a program végeztével hazaérkezve együtt értékelték az itt töltött munkát. A fogadó ország nemzeti irodájának képzésén is részt kellett vennie érkezését követően a munka megkezdése előtt, valamint egy félidős értékelő szemináriumon is jelen volt. A mentorálásban közvetett módon én is részt vehettem. A hivatalosan kijelölt mentora mellett velem is minden héten találkozott az önkéntes. A mentorral együtt segítettük a beilleszkedésben, információt nyújtottunk az országról, a városról, a szervezetről, a kliensekről. Az én feladatom az volt, hogy szabadidős programokat és lehetőségeket ismertessek meg az önkéntessel, hogy segítsek megismeri a várost, a környezetet ahol az elkövetkezendő évben élni fog. Az önkéntes minden héten részt vett a heti munkamegbeszéléseken, a lakóotthon gyógypedagógusához bármikor fordulhatott, mentora személyes problémáinak megoldásában segítette.

4.2.5 Kockázat megelőzése és válságkezelés

A fogadó szervezet feladata megtenni mindent annak érdekében, hogy az önkéntes érdekeit figyelembe vegye. Segítenie kell felkészülnie a váratlan helyzetekre, válsághelyzetekre. Garantálnia kell számára munkájához az állandó biztonságot. Az önkéntes előzetes tájékoztatást kapott az esetleges konfliktushelyzetek lehetőségéről, megtörtént a korábbi tapasztalatok megosztása, valamint a konfliktushelyzetekben hatékonynak bizonyult módszerek ismertetése. Az alapítvány alkalmazott gyógypedagógusa részletesen is tájékoztatta az önkéntest az otthonban élő sérültek speciális magatartásformáiról, betegségeiről, jellemző viselkedésükről. Az önkéntes soha nem dolgozott teljesen egyedül, így konfliktushelyzetben bármikor kollégájához fordulhatott. Az állandó mentorálásban való részesedés elsődleges a kockázat megelőzés szempontjából.

4.2.6 Az önkéntes tevékenységének tartalma

Az önkéntes Baján a Tarka-Barka Lakóotthonban 12 hónapos segítő tevékenységet végez a fogyatékossgal élő lakók számára és körében. A önkéntes feladata például szabadidős programokon, városi rendezvényeken, közösségi programokon való részvétel a sérültekkel. Így a város életének aktív tagjává válnak a lakóotthonban élő fogyatékos személyek is. Az önkéntes ezzel hozzájárul ahhoz, hogy a fogyatékosok számára is elérhetőek legyenek mindazok a feltételek, amelyek a városban élők számára adóttak. Az önkéntes egy héten két napot a sérültekkel dolgozik műhelymunkában, ahol a fiatalokkal együtt kézműves termékeket állítanak elő (pl. gyertya, fáliszőnyeg, boríték), ezzel hozzásegíti őket ahhoz, hogy ők is megjelenhessenek a munkaerőpiacon. (pl. karácsonyi vásárokon) Az önkéntes aktívan részt vesz a feladatokban. Az alapítvány tevékenységeibe való aktív bevonása megtörténik, hiszen saját ötleteivel gazdagíthatja a lakóotthonban végzett tevékenységeket. Feladata általában véve a kliensek számára szervezett összejövetelek és a velük folytatott általános tevékenységeken keresztül történő tapasztalatcsere, így könnyebbé és gyorsabbá válik a kliensek számára, hogy megnyíljanak, beszélgetéseket kezdeményezzenek, kapcsolatokat építsenek. Segíti a lakóotthonban élők mindennapjait. (pl. séta, vásárlás, ételek elkészítése, esti programok, játékok, szabadidő eltöltése saját ötletei alapján) Valamint közreműködik az ünnepek, hétvégék megszervezésében. Részt vesz kulturális eseményeken, kirándulások, melyek kapcsán lehetősége nyílik Magyarország megismerésére is, illetve saját ország bemutatása, hazájából hozott kulturális rendezvények szervezésre. Az önkéntes szerepe és

feladata, az alkalmazott segítők tevékenységének támogatása, munkájukban való együttműködés, közvetlenebb kapcsolat kialakítása, kötetlen tevékenységek megvalósítása a lakókkal, a lakók mindennapi életében való részvétel.

4.2.7 Az önkéntes számára biztosított körülmények

Az alapítvány biztosítani tudja az érkező önkéntes számára lakóotthoni környezetben a szállást és az étkezést. Elősegítik minden esetben kapcsolati hálójuk bővítését, hiszen a lakóotthon nyilvános alkalmaira külső fiatalok is rendszeresen ellátogatnak. Az önkéntes szakmai vezetője, illetve mentora személyesen is támogatja az érkező önkéntest, de a lakóotthon valamennyi szakmailag képzett munkatársa is a rendelkezésére áll. A szolgálat hozzájárul az önkéntes tanulási folyamatához, hiszen a lakóotthonban, ahol az önkéntes élni és dolgozni fog, számos olyan kompetenciát és készséget sajátíthat el, tudástökét halmozhat fel, melyeket jól kamatoztathat későbbi munkája során is. Emellett a pályázó fél lehetőséget biztosít az önkéntes nyelvtanulására is kezdetekben heti két, majd heti egy alkalommal.

4.2.8 A projektben való részvétel által megszerezhető kompetenciák

A programban való részvétel kapcsán az önkéntes kommunikációs készség fejlődik, idegennyelvi ismeretei gyarapodnak.

Az önkéntes a szakmai vezetővel és a munkatársakkal együtt gondolkodik és cselekszik, melynek következtében alkalmazkodás képessége, így a csoportmunkára való készsége is nő. Az önkéntesnek lehetősége van saját ötleteit megvalósítani a lakóotthon programjainak keretein belül, ötleteivel színesítheti a lakóközösség eddigi életét, kreativitása tehát sokban fejlődik. Mindezek mellett a tervezői és szervezői készségek is fejlődnek, hiszen az önkéntesnek lehetősége van önállóan is foglalkozásokat, kirándulásokat, programokat szervezni, tervezni. Pozitív, támogató attitűdöt tehet magáévá a sérült embertársaink iránt, a tolerancia a másság, a fogyatékoság irányában növekszik. A célcsoport speciális jellegéből adódóan az önkéntes probléma megoldó készségre fejlődik.

A számtalan gyakorlati ismeret mellett szakmai ismeretek elsajátítására is lehetősége van az itt töltött egy év alatt, hiszen az önkéntesnek lehetősége van különböző szakmai konferenciákon való részvételre, s az intézményvezetőtől, a szakképzett munkatársaktól is sajátíthat el szakmai ismereteket.

A lakóotthonba számos nyitott rendezvény van, ahová a város fiataljai is ellátogatnak, így lehetősége nyílik új kapcsolatokat teremteni, az önkéntes személyes és szakmai kapcsolatai egyaránt gyarapodnak.

4.2.9 A tanulási folyamat visszajelzésére és értékelésére vonatkozó lépések

Az önkéntes részt vesz a heti rendszerességű „lakógyűlésen”, ahol a munkatársak, a lakóotthon szakmai vezetője és az önkéntes visszajelzést adhatnak egymásnak munkájukról. Itt az önkéntes munkájának értékelése is heti rendszerességgel megtörthet, javaslatokat kaphat a továbbiakra vonatkozólag, valamint ő is értékelhet és számot adhat tanulási folyamatával, munkájával kapcsolatos kérdéseiről, nehézségeiről, tapasztalatairól.

A félidős találkozón és az éves EVS rendezvényeken való részvétel hozzájárul ahhoz, hogy az önkéntes tanulási folyamatáról számot adjon, kérdéseire választ kapjon.

Az önkéntes feladatainak kiadását valamint munkájának felügyeletét, a feladatokhoz kapcsolódó támogatást a lakóotthon szakmai vezetőjének látja el. Az önkéntes feladatainak elvégzésében önállóságot kap, azonban a lakóotthon munkatársai minden esetben- és legfőképp a szolgálat kezdeti időszakában- segítségére lesznek, ha ennek szükségét érzi.

4.3 Mi minden fejlődött, mennyiben segítette a projekt az önmeghatározásban?

4.3.1 Önkéntes véleménye

„A Magyarországon töltött év a személyes fejlődésem tekintetében jelentős volt, valóban nagyon sokat tanultam.”¹³

Elmondása alapján a projekt kezdetétől érezte, hogy önbizalma növekszik, bátrabb, nyitottabb lett az új helyzetek felé. Bevallása szerint önbizalma azért nőtt, mert a környezete nagyon elfogadó volt vele a kezdetektől, rengeteg elismerést kapott folyamatosan a munkája során. Kompetens szakembernek érezhette magát, akit ugyanolyan értékű segítőként fogadnak el, mint a lakóotthonban dolgozó többi alkalmazottat. Segítséget jelentett számára, hogy olyan emberek vették körül, akik nagyra értékelték önkéntes tevékenységét, rokonszenvet tanúsítottak felé, munkáját mindig elismerték.

„Felfedeztem, hogy jó vagyok ezen a területen, nyitott vagyok az emberek felé, s hogy szívesen élek közösségben másokkal, hogy nagyon szívesen vagyok együtt és dolgozok együtt sérült emberekkel.”

„Új volt megtapasztalni a keresztény környezetet, hogy miként valósítható meg a hit a mindennapi életben, és mindenkinek külön - külön a személyes életében. Kaptam új szemléletmódokat, új gondolkodásmódot, amiket továbbgondolhattam, és beépíthettem belőle a sajátomba, amiket akartam.”

„És természetesen megtanultam a magyar nyelvet, emellett sok nemzetközi kapcsolatot alakítottam ki, melyeken keresztül az európai gondolkodásmódot még jobban megismerhettem”. A lakóotthonba akkor valóban sokféle ember dolgozott. Az önkéntesek és a segítők sokféle álláspontot képviseltek.

4.3.2 A sérültek véleménye

A sérültekkel készített fókuszcsoporthoz tartozó interjúban hallottak alapján az önkéntes fejlődését, személyiségének alakulását, változásait alapvetően hat csoportba oszthatjuk. A területekhez kapcsolt idézetek a fókuszcsoporthoz tartozó beszélgetésből származnak.

---

¹³ A fejezetben hozott idézetek az önkéntessel készített interjúból származnak.

1. Munkatársi környezetbe való beilleszkedés
„Jóba volt Monával, Sándorral, Irmussal”¹⁴
2. Új kapcsolatok, ismeretségi kör bővülése
„bennünk barátokra lelt” „sok új barátja lett a lakóotthonban”
3. Sérült embertársaihoz való alkalmazkodás.
„megtanulta hogyan kell bánni velünk
4. Nyelvi készségek fejlődése
„Tanítottam magyarul, az elején még nem értett, de megtanítottuk.”
„Járt nyelviskolába, és néha ide is jött a nyelvtanár. Jól megtanult magyarul”
„Franzi nagyon jól beszél magyarul”
5. Személyes támogatás, elfogadó empátikus attitűd
„Ha bántott valami bármikor odamehettünk hozzá”
6. Iránymutatást kapott a jövőjére vonatkozólag
„Sok mindent tanult nálunk, most is valami hasonlót dolgozik. Igen, pszichiátrián van. Ott is sérültek vannak, csak tőlünk még sérültebbek vannak. Annyira le vannak épülve, azokat úgy kell irányítani. Most nehezebb a munkája szerintem, mint nálunk volt.”
„Most is valami szociálisat dolgozik, ugyan úgy mint nálunk. Itt kezdte.”

4.3.4 Szakmai beszámolók, intézményvezető véleménye alapján

Az önkéntes rendkívül gyorsan elsajátította a magyar nyelvet, mely hasznos volt minden további készség fejlődésében is. A nyelvtudással gazdagodva mély kapcsolatot alakított ki a kliensekkel, elfogadó empátikus, támogató attitűd jellemezte munkájában mindvégig. Gyorsan tanult, jól alkalmazkodott a munkakörnyezethez, a munkatársakhoz, és a sérültek speciális és gyakran változó igényeihez is. Szakmai ismeretek tekintetében elméleti ismeretekkel jelentősen nem gyarapodott, de a gyakorlatban rengeteg ismeret elsajátított. Asszertív, érdekeit jól képviselő és érvényesítő személyiség, aki bátran kérdez, kér segítséget munkatársaitól, és az intézményvezetőtől. A korábbi önkéntesek közül is kiemelkedő fejlődést mutatott az intézményben töltött egy éves periódus alatt. Nyomott hagyott a lakóotthon életében, ezt bizonyítja az is, hogy a sérültek több mint két év elteltével is jól emlékeznek rá, és az itt végzett tevékenységeire.

---

¹⁴ A felsorolásban a lakóotthon vezető, ez segítő s egy erdélyi önkéntes neve jelenik meg.

5. BEFEJEZÉS

A dolgozatban protagonistaként szereplő önkéntes az identitáskeresésnek egy egészen különleges módját választotta. Viszonylag hosszúnak tekinthető, egy éven át tartó átmeneti időszakra elhagyta a hazáját, hogy egy másik ország kisvárosában végezzen önkéntes munkát. Elutazott egy másik országba, ráadásul egy a sajátjánál rosszabb gazdasági helyzetben lévő országba. Magyarországon belül egy kisvárosba érkezett, az önkéntes munkájának választott célcsoportja tekintetében sem az általános szempontokat tartotta elsődlegesnek, hanem a speciálist, a „másságot” részesítette előnyben. Ezen az úton eljutni önmagához nem kis vállalkozásnak ígérkezett, de úgy tűnik sikerült. Ha nem is merném kijelenteni egyértelműen, hogy megtalálta önmagát, és helyét a világban, de az biztos, hogy közelebb került ehhez az ismerethez, hogy tisztábban és világosabban látja önmagát, leendő hivatását, érdeklődési területeit, saját készségeit és képességeit.

Az önkéntes beszámolóiból, a sérültekkel való beszélgetésekből, az intézményvezetővel készített interjú alapján, valamint a projekt szakmai beszámolója alapján is elmondható, hogy az önkéntes az intézményben töltött egy év alatt rengeteget fejlődött, személyes és szakmai identitása sokat változott, alakult.

Dolgozatommal célt volt bemutatni, hogy akár egy EVS, akár egy másik programban vállalt önkéntes munka során olyan tudástökével és gyakorlati tapasztalatokkal lehetünk gazdagabbak, melyek hasznosak egy leendő szociális munkás számára.

Ahogy azt már a bevezetőben említettem a szociális munkás egyik legjelentősebb eszköze saját maga. Eszközei mellett az ismeretek, készségek és képességek, és azok az értékek, amelyek mentén cselekszik, dolgozik. Természetesen nélkülözhetetlenek a szakma elméleti ismeretei. A gyakorló szakember pont attól jó, hogy az ismeretek széles skálájából felhasználja az adott szituációban, az adott problémahelyzetre alkalmas elméleteket, ismereteket.

A gyakorlatban végzett önkéntes munka kapcsán fejlődik a kommunikáció, helyes attitűd alakul ki a klienscsoport felé, a munkakörnyezetbe való beilleszkedés könnyebbé válik, fontos szakmai és személyes kapcsolatok köttetnek, ismereteink gyarapodnak, a tanulás könnyebbé válik, s rengeteg élménnyel leszünk gazdagabbak.

A szociális munkás hallgatók által bejárando szakmai életút nem ígérkezik könnyűnek. A válsággal sújtott mindennapjaink egyértelműen befolyásolják jövőnket, akár szakmai

preferenciáinkat is módosíthatják. A tervezett szakmai életpálya modelleket az új megoldások keresésének kényszere határozza meg. Jelen dolgozat célja egy olyan innovatív lehetőség bemutatására tett kísérlet, amely adott a szociális munkások számára, s akár követendő példaként is realizálódhat.

Bibliográfia

Asch, S. E. (1969): *A csoportnyomás hatása az ítéletek módosulására és eltorzulására*
In: Pataki, F. (szerk.) *Csoportlélektan*. Budapest, Gondolat. 180-192.

Babbie, E. (1995): *A társadalomtudományi kutatás gyakorlata*, Budapest. Balassi Kiadó.

Bartal Anna Mária – Kmetty Zoltán (2010): *A magyar önkéntesek motivációinak vizsgálata és a Magyar Önkéntesmotivációs Kérdőív (MÖMK) sztenderdizálásának eredményei*
<http://volunteermotivation.hu/downloads/onkmtot.pdf>

Csepeli György (1997): *Szociálpszichológia*, Budapest, Osiris Kiadó.

Heltai Erzsébet-Tarjányi József: *A szociológiai interjú (mélyinterjú) készítése*
<http://www.adatfelvetel.hu/modszertan/interju.pdf>

Héra Gábor - Ligeti György (2005): *Módszertan. A társadalmi jelenségek kutatása*. Budapest, Osiris.

Molnár Dániel: *Empirikus kutatási módszerek a szervezetfejlesztésben*
http://humanexchange.hu/site/uploads/file/61-72_md.pdf

Vicsek Lilla (2006): *Fókuszcsoport*, Budapest, Osiris

Internetes források:

EU vonal – EU Tájékoztató Szolgálat
http://www.euvonal.hu/index.php?op=kerdesvalasz_reszletes&kerdes_valasz_id=941
Letöltve: 2012. 01. 27

Mobilitás Országos Ifjúsági Igazgatóság Szakmai Portálja
<http://mobilitas.hu/flp/programismerteto/alpr2>
Letöltve: 2012. 01. 27

Pszichológia kidolgozott tétel
Babes Bolyai Tudományegyetem 2009 Távoktatás
<http://mlmhogyan.com/pszichologia/pszichoszocialis-elmeletek-erikson/>
Letöltve: 2012.02.01

Medián – Közvélemény és Piackutató Intézet
<http://median.hu/object.0c1eefff-3bf6-48aa-ae36-9e711858d7cb.ivy>
Letöltve: 2012. 01. 27